

Деценијама се на углу Кнез Михаилове и Чика Љубине улице, прекопута Филозофског факултета, налазио Амерички културни центар. И није у доба титоизма то било само место где су се позајмљивале књиге, читале новине или гледали филмови, већ и стециште многих антикомуниста (а већина њих су тада били, у позитивном смислу, и српски националисти). Ту се и дистрибуирао, и потом ширио од руке до руке, часопис који је издавала на српском језику Амбасада САД. То је био „Преглед“, изузетан лист, који је у доба нашег самоуправног социјализма, без обзира на сву контролисану отвореност према Западу, био нецензурисани извор информација о новим идејама, трендовима и личностима од значаја, у САД и англосаксонском свету.

Амерички културни центар наставио је да ради на старом месту све до агресије на Србију 1999. године (а треба рећи и да „Преглед“ ни током 90-их година није био оптерећен антисрпском пропагандом). Тада је од стране разјареног народа демолиран објекат у Чика Љубиној. Без жеље да то оправдавам, ипак је разумљиво такво понашање људи када им на „главе“ падају бомбе. Као што није разумљиво, пре свега са становишта њихових дугорочних интереса, потоње понашање америчке администрације у вези са културним центром.

Дошао је 5. октобар 2000. године. ДОС-ов режим је сменио Милошевићев. Дипломатски односи са САД су обновљени, уз изразе свесрдног пријатељства са наше стране, а Вашингтон је решио да трајно затвори дотадашњи културни центар, и да га замени бледим сурогатом. Како је званично речено, администрација је решила да мало приштеди па је затворила културне центре у Србији и још 2-3 земље трећег света. О чему се ту радило?

Прво, неретко на вулгаран начин, практични Американци закључили су да у земљи у којој су помогли инсталирање пријатељског режима – што ће им омогућити уплив на деловање великог дела медија, креирање културне политике и функционисање просветног система, а већ и тако имају своју велику и добро разрађену медијску и НВО мрежу – немају потребу да се играју са некаквим популарно оријентисаним културним центром. Утицај више не морају да шире на мала врата, када имају отворену капију за

систематско испирање мозга.

Друго, сматрали су да је време да нам покажу колико нас не цене. И то не само „нас“, већ и њихове овдашње политичке пријатеље. Јер, Америка, која је одавно изучила стару „латинску школу“, и вешто барата еуфемизмима и двојним стандардима, обично бије штапом и даје шаргарепу у рукавицама. Чак и када то не мора, форме ради, и са својим вазалима, па и кметовима, понаша се као са савезницима. Е, у нашем случају је од тога одустала. Ваљда да нас додатно казни, односно понизи, што је морала да нас бомбардује, а ми се поред свега нисмо, баш у пуној мери, снисходљиво извинили.

Тако је свеобухватни културни центар у Београду постао малени амерички кутак. Што се мене тиче, свеједно ми је. Од тога да велики културни центар САД и даље постоји, милије ми је то што су задњих година у нашем граду отворени значајне културне установе разних европских земаља. Драго ми је што је у Чика Љубиној 19, тамо где је некада био Амерички културни центар, сада Институт Сервантес, шпанска институција исте врсте; и што је лично шпански престолонаследник (принц од Астурије), Фелипе Бурбонски, дошао да га отвори, и тако нам покаже да нас Шпанија уважава.

Међутим, шта год осећао, ипак се надам да ће Вашингтон поново навући рукавице када се ради о односу према Београду. Нико, коме је стварно стало до српских интереса, не гаји илузије да ће се америчка политика према Србији битно променити. Обама, за нас неће бити Обмана, јер од њега ништа нарочито и не очекујемо. Но, са САД, без обзира на све неправде, морамо да сарађујемо. И, колико год та земља била моћна, мора и она да сарађује са нама. Зато би било добро да нова америчка администрација буде толико зрела да потражи макар споља лепши модел односа са Србима.

Мења се геополитичка реалност. Пролази време, ма какве илузије имали у Вашингтону, када је било довољно да амерички амбасадор подвикне нашим политичарима. Пре или касније то ће схватити и они. Зато би било добро да уместо дипломатске охолости, поново буде мало више културе. Док се једни другима, макар и куртуазно, осмехујемо док радимо оно што је нужно, можда лакше увидимо да има простора да се уради још много тога обострано корисног. Толико, поводом инаугурације новог америчког председника.